N° 149. 1862.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Zaturdag 13 December.

GOES BOEKHANDEL

Bij deze courant behoort een bijvoegsel, bevattende:

1. Overzigt van het verhandelde in de zitting van woensdag der tweede kamer van de staten generaal;
2. Verslag van het verhandelde in de zitting van den gemeenteraad van Middelburg van 10 dezer.

… avond 8 ure.

AANBESTEDING.

Op zaturdag, den 27 december 1862, des voormiddags ten 10 ure, zal, *onder nadere goedkeuring door den commissaris des konings in de provincie Zeeland, of bij zijne afwezigheid, door een der leden van de gedeputeerde staten, en in bijzijn van den hoofdingenieur van den waterstaat, in het 11e district,* aan het lokaal van het provinciaal bestuur, te Middelburg, worden aanbesteed:

Het driejarig onderhoud van het kanaal van Sluis naar Brugge (Nederlandsch gedeelte), aanvangende den 1 januarij 1863 en eindigende den 31 december 1865.

Deze aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, voor de drie onderhoudsjaren in massa.

Het bestek ligt ter lezing aan het lokaal van het ministerie van binnenlandsche zaken, aan dat van het provinciaal bestuur van Zeeland, te Middelburg, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de bestekken van waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende den 7en en 4en dag vóór de besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn aan het bureau van den hoofdingenieur van den waterstaat jhr. J. R. T. Ortt, te Middelburg, en bij den surnumerair van den waterstaat A. van Hooff, te Breskens.

's Gravenhage, 27 november 1862.

Namens den minister van binnenlandsche zaken,
De secretaris-generaal,
J. SCHRöDER.

De burgemeester en wethouders van Vlissingen,

maken bekend, dat aan de openbare school voor on- en minvermogenden binnen deze gemeente zijn opengevallen twee plaatsen als **Hulponderwijzer**, op eene jaarwedde van f 300.

En noodigen mitsdien hen uit, die voor die betrekking wenschen in aanmerking te komen, om zich, onder overlegging der noodige bescheiden, ten spoedigste in persoon of door portvrije brieven aan te melden bij den burgemeester dier gemeente.

Vlissingen, den 11 december 1862.

De burgemeester en wethouders,
J. W. CALLENFELS.
De secretaris,
P. FORBES WELS.

BINNENLAND.

Middelburg 12 December.

Men deelt ons mede dat de cirkulaire, die verleden week *door den minister van oorlog aan de kommanderende generaals is uitgevaardigd betreffende het schrijven van werken of tijdschrift- en dagbladartikelen door officieren, en waarvan een onzer haagsche korrespondenten in ons nommer van jl. dingsdag sprak, van den volgenden inhoud is:*

„Uit de dezer dagen gevoerde diskussie over het budget van oorlog, zal het u wel bekend zijn, dat daarbij de handhaving der krijgstucht is ter sprake gebragt, meer bepaaldelijk met opzigt tot den aard en de strekking van sommige openbare geschriften, die onder den naam van officieren zijn in druk verschenen, of wel aan officieren worden toegeschreven. Daarbij heeft men, zoo als trouwens wel van zelf spreekt, uitsluitend het oog gehad op geschriften en artikelen als in den laatsten tijd zoo wel in tijdschriften en dagbladen als onder den vorm van afzonderlijke vlugschriften, maar al te veel tot groote ergernis van de weldenkende officieren zijn verspreid, artikelen waarin op den meest ongepasten, aanmatigenden, ja op vermetelen toon of de voorschriften en maatregelen dezerzijds toegepast, beoordeeld en bij het leger, waarbij zij moeten worden nagekomen en geëerbiedigd, in kleinachting gebragt worden, of wel op de handelingen en de goede trouw, zoo wel van de regering als van de autoriteiten of van officieren, die alle achting verdienen, op schandelijke wijze een blaam wordt gelegd.

„Dat dusdanige geschriften van officieren niet zijn overeen te brengen met de instandhouding eener goede discipline bij het leger, behoeft voor ieder, die met het reglement van krijgstucht bekend is, en zeker voor den officier, die weet te beseffen wat hij aan zijn eed en aan de krijgstucht verschuldigd is, geen betoog. Ook zal het wel overbodig zijn te doen uitkomen, dat de militair, hoe hoog hij de wetenschap ook schatte, aan deze de *krijgstucht niet mag opofferen. Zoo* als ik dan ook in de tweede kamer der staten generaal heb te kennen *gegeven, is het, volkomen in overeenstemming met* 's konings wil ten deze, mijn stellig voornemen de hier bedoelde geschriften van officieren in de toekomst niet meer ongestraft te dulden.

„Op uitdrukkelijken last van Z. M. noodig ik u derhalve uit, er de vereischte orde op te stellen, dat de officieren in uw ressort op de meest ernstige wijze met dit voornemen worden bekend gemaakt; dat de kommanderende officieren in het bijzonder worden gewezen op het verband, dat ook met opzigt tot het hier besproken punt bestaat tusschen art. 4 en art. 27 van het reglement op de krijgstucht; dat de oudere officieren in het algemeen worden herinnerd aan hunne verpligting om hunne jongeren ook te dien aanzien tot een goed voorbeeld te strekken, om zich te beijveren hen, die zich aan verkeerde handelingen, ook met betrekking tot het gebruik van de drukpers, schuldig maken, daarvan door gepaste middelen terug te brengen, en eindelijk dit is ook bepaaldelijk Zr Ms. begeerte, dat meer in het bijzonder uit gemeld oogpunt bij de aanstaande winteroefeningen der officieren de krijgswetten en de reglementen, vooral met de jongere officieren, zullen worden behandeld."

We zullen *deze cirkulaire, die ten opzigte* van vorm en inhoud aller merkwaardigst is, niet beoordeelen. Vroeger, bij *gelegenheid dat van de rondzending eener cirkulaire in den* zelfden geest bij gerucht sprake was, deden wij (24 april ll.) *onze opinie over de handelwijze van den minister van oorlog* duidelijk uitkomen. We willen evenmin onderzoeken welke straf zal worden toegepast op hen wier *geschriften* zonder die straf niet meer zullen worden geduld. Wij bepalen ons tot de vraag of men zich van deze cirkulaire niet allezins goede gevolgen mag voorspiegelen. Zulke willekeurige dwangmaatregelen zijn altijd — hoezeer ook in strijd met de bedoeling van hem die ze uitvaardigt — bijzonder bevorderlijk tot ontwikkeling der vrijheid. We stellen ons voor dat men van deze cirkulaire al zeer spoedig heilzame gevolgen zal bespeuren. Wie weet binnen hoe korten tijd het aantal geschriften over militaire aangelegenheden zal zijn verdubbeld: de officieren die zelf de pen niet meer mogen ter hand nemen zullen des te meer de behoefte gevoelen om anderen daartoe te inspireren.

De tweede kamer heeft heden de beraadslagingen over het wetsontwerp tot het maken van een kanaal door Holland op zijn smalst en verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee, voortgezet. Door onderscheidene leden werd in verschillenden zin het woord gevoerd. Gisteren was door den heer Mijer een amendement voorgesteld dat heden weder door hem werd ingetrokken doch door den heer van Bosse overgenomen.

Bij dat amendement wordt voorgesteld in art. 1 een waarborg op te nemen dat het werk zal tot stand komen.

Voor het verslag der zitting van woensdag verwijzen wij onze lezers naar het bijvoegsel en voor dat van gisteren naar de volgende bladzijde.

In de ll. woensdag gehouden vergadering van het departement Middelburg der Maatschappij tot nut van 't algemeen werd verslag gedaan van den toestand van het departement *en van de werkzaamheden waartoe het zich in het afgeloopen* jaar heeft bepaald. Tot de mededeelingen die wij meenen te *moeten opteekenen behooren de volgende. Het getal leden* is in het afgeloopen jaar met een twintigtal vermeerderd *en bedraagt thans* 161. *Het beheer der bibliotheek is thans* opgedragen aan een kommissie en de toelage voor deze nuttige instelling *is verhoogd. Het* kapitaal der spaarbank was met f 3035,23½ in waarde toegenomen.

Voorts vernam men dat binnen kort twee voorlezingen over de beginselen der natuurkunde zullen gehouden worden, ten dienste van ambachtslieden. Deze voorlezingen zullen gehouden worden door een der leden die met welwillendheid deze taak op zich heeft genomen.

Wij vernemen dat de tweede der voorlezingen van dr. S. Piccardt, over Zeeuwsche geschiedenis en letterkunde, bepaald is op vrijdag 19 dezer.

---

* Uit Vlissingen schrijft met ons heden:

„Bij de herstemming voor een lid van de kamer van koophandel alhier tusschen de heeren J. Hector en J. Loois Az. is laatstgenoemde gekozen. De overige vier aftredenden, de heeren P. Lagaaij, F. Wibaut, B. Flander en A. M. Kalbfleisch, zijn bij de eerste stemming allen herkozen geworden."

---

* Jl. woensdag is op de scheepstimmerwerf van de heeren gebroeders Harinck, te Goes, door den scheepstimmerman Arie Boer, voor het eerst de kiel gelegd van een tjalkschip.

---

* Tot buitengewoon opzigter bij de waterstaatswerken in Noord-Braband is benoemd A. J. Augustijn van Heinkenszand.

Men schrijft uit Roozendaal 9 dezer:

De werkzaamheden aan den zeeuwschen spoorweg worden met ijver voortgezet, en men is met de spoorbaan van Roozendaal reeds tot ongeveer een half uur van Bergen op Zoom gevorderd; dagelijks worden er meer en meer materiëel en machineriën voor bruggen, duikers enz. aangevoerd.

---

* *Sedert eenige dagen wordt in de haagsche dagbladen* gedurig geklaagd over de luidruchtige wijze waarop de jonge lieden des avonds na afloop der lessen de teekenakademie verlatende de stad doortrekken. Het straatrumoer nam geregeld in hevigheid toe en enkele keeren sloeg men tot baldadigheden over. Gisteren avond had ook voor het paleis van Z. M. den koning opschudding plaats en was het rumoer van dien aard dat men het noodig heeft geoordeeld de teekenakademie voor een onbepaalden tijd te sluiten.

Wij vernemen dat te 's *Hage* eenige hoog geplaatste personen zich in kommissie vereenigd hebben, met het doel gelden in te zamelen tot oprigting van een gedenkteeken, gewijd aan de nagedachtenis van den hertog Bernhard van Saxen-Weimar-Eisenach. Daar de herinnering nog levendig is aan den generaal, die van het jaar 1815 in nederlandsche dienst was, die ook in 1830 voor de vrijheid van ons vaderland vocht en zijne gezondheid verloor als legerhoofd in onze indische bezittingen, zoo twijfelen wij niet aan de algemeene belangstelling die dit plan bij het nederlandsche volk zal opwekken.

(*Arnhemsche courant.*)

Den 2 dezer heeft te Frankfort de uitwisseling plaats gehad der akten van bekrachtiging op de overeenkomst tot wederkeerige uitlevering van misdadigers, den 4 oktober met het hertogdom Nassau gesloten.

In de gewone vergadering der letterkundige afdeeling van de Koninklijke akademie van wetenschappen te Amsterdam, jl. maandag gehouden, is onder meerder door den heer Beets de wenschelijkheid aangetoond van de door den heer P. Leendertz Wz. voorgenomen nieuwe uitgave van Hooft's gedichten. Uit eene met dien heer gevoerde briefwisseling is het den heer Beets gebleken, dat die uitgave zich zal onderscheiden 1. door een zuiveren tekst, 2. door groote volledigheid, 3. door goede rangschikking der stukken. Tot het zuiveren van den tekst heeft de heer Leendertz de beste gelegenheid gevonden, daar bij van de meeste gedichten van Hooft het eigen handschrift onder de oogen heeft gehad en van de overige zeer oude afschriften of afdrukken. De uitgave zal een 80tal stukken bevatten, die zelfs in de uitgave van Bilderdijk naar die van 1704, *tot hiertoe de volledigste, niet voorkomen.* De door den heer Beets betoogde wenschelijkheid der uitgave is *door meest alle leden erkend.*

De heer van Lennep bragt bedenkingen en vragen van *taalkundigen aard in het midden, voornamelijk* betrekkelijk het bovenmatig gebruik van kapitale en kursieve letters door de *oude* geschiedschrijvers en ook door vele schrijvers van dezen tijd gevolgd, waardoor een aantal werken een staalkaart van drukletters gelijken. Hij acht het beter ten deze het voorbeeld der franschen en engelschen te volgen. De eigennamen zou hij met gewone letters willen geschreven zien, met een kapitale letter aan het begin. Het genoemde misbruik geeft vaak aanleiding tot verwarring.

Bij de agenten van de Peninsular and Oriental steam navigation company te Rotterdam, is gisteren een telegram ontvangen betreffende het verongelukken van het stoomschip Colombo. Het is gedagteekend Bombay 27 november en luidt:

„De stoomboot Colombo is in den morgen van den 19 dezer op het eiland Minicoy verongelukt. De passagiers en ekipage zijn gered en bevinden zich wel. De mails zijn gedeeltelijk gered. Het schip is door midden gebroken. Bij bedaard weder hoopt men een gedeelte der lading te bergen. Het berigt werd alhier in den avond van 25 november ontvangen. De stoomboot Ottawa is heden morgen met twee duikers naar het wrak vertrokken en zal alsdan de mails en passagiers naar Suez brengen. De stoomboot Ain gaat heden namiddag naar het wrak, om daar toezigt te houden, aangezien de Ottawa te Suez blijft."

Regtszaken.

De persoon van C. H. T. Haak, *die bij vonnis* der arrondissements regtbank alhier van den 20 november jl. is *veroordeeld tot* eene gevangenisstraf van twee jaren en eene geldboete van f 8, wegens het toebrengen van kwetsuren aan zijne zusters, is van dat vonnis in hooger beroep gekomen. Deze zaak zal alzoo eerlang voor het provinciaal geregtshof in Zeeland worden behandeld.

Gemengde berigten.

Uit Berlijn werd onlangs gemeld dat zich aldaar op dit oogenblik zeven slagers in paardenvleesch bevinden, die in de eerste tien maanden dezes jaars 750 paarden hebben geslagt. Geen enkel paard *mag* echter in deze slagerijen *worden* gedood voor dat een door de policie aangestelden veearts *omtrent den gezonden toestand van het dier een certifikaat* heeft afgegeven. — Er is wederom berigt ontvangen van eene vreesselijke *ontploffing in* eene steenkolenmijn nabij Barnsley in Yorkshire. Ongeveer 100 menschen hebben daarbij het leven verloren. Tijdens de ontploffing waren er omstreeks 300

arbeiders in de mijn aanwezig, waarvan het grootste gedeelte door de spoedig toegesnelde hulp gelukkig is gered, terwijl de ingeneurs hebben verklaard dat er voor de overigen volstrekt aan geen redding te denken valt. Dat men bereids alle hoop heeft opgegeven, blijkt daaruit dat men bezig is het water uit het nabijgelegen kanaal in de mijn te doen stroomen, ten einde de vlam van het ontbrandende gas te blusschen. — In den Indicateur van Dresden heeft de volgende advertentie veler aandacht getrokken. Een rijke celibatair, die uitgebreide goederen bezit, den ganschen zomer reist en des winters achtereenvolgens te Dresden, Weenen en Berlijn, de drie schoonste hoofdsteden van Duitschland vertoeft, doet eene huwelijksaanvrage. Hij verlangt van zijne aanstaande slechts veel genegenheid en eene voorname houding, zonder te letten op schoonheid of jeugd, en zich ook niet angstvallig bekreunende over haar vroeger leven. Hij bedingt daarenboven dat iedere schoone die zich wil aanmelden zich zou doen fotograferen in het eenvoudigste gewaad en haar portret daarna aan hem opzenden; hij zou dan zeer spoedig antwoorden, daar hij binnen eenige weken gehuwd wilde zijn. Deze aankondiging bezorgde spoedig eene groote drukte aan de fotografen, die anders op dezen tijd in Dresden weinig te doen hebben. In alle werkplaatsen verdrongen de eenvoudig gekleede mejsjes elkaar, en er was bijna geen jeugdige schoone die haar portret niet liet vervaardigen. Enkele kwaadsprekende tongen beweren dat de fotografen aan de geplaatste advertentie niet vreemd zouden wezen, daar deze hun zoo veel werk brengt in het stille saizoen.

Burgerlijke stand.

MIDDELBURG. Eerste huwelijks afkondiging den 7 dezer: C. M. de Neef, jm. 23 j. met H. M Baljé, jd. 21 j. H. van Loon, jm. 24 j. met M. de Croo, jd. 24 j.

(Van 29 november tot 3 december.)

VLISSINGEN. Gehuwd: J. Vreijke, jm. 28 j. met H. Mouthaan, jd. 26 j. J. Fritz, wedn. van M. Kieviet, 48 j. met H. Haarzakker, jd. 42 j. J. Wels, jm. 25 j. met M. A. Dupont, jd. 26 j. E. Dalbeck Havenga, jm. 37 j. met E. Fagg, jd. 31j. C. Kurvink, jm, 41 j. met M. Krieger, wed. van J. Koesemans, 31 jaar.

Bevallen: C. H. Julliën, geb. van Werdt, z. P. Swennen, geb. van de Sande, z. H. van der Zande, geb. de Jonge, d. A. J. Tanis, geb. de la Houssaije, d. M. C. W. Cullier, geb. Klijberg, d.

Overleden: J. F. van der Zande, d. 7 j. F. Hoelandt, jm. 46 j. C. Dommisse, wedn. van E. de Ruijter, 69 j. W. C. van der Zande, d. 9 j. P. C. Hekelbeke, wed. van J. Reijnhout, 70 j. C. E. van Duuren, d. 8 m. I. G. Geijsen, z. 3 j.

GOES. Gehuwd: P. J. Kolenbrander, wedn. 29 j. met W. Engelse, jd. 28 j.

Bevallen: J. Sierevogel, geb. Katsman, z. A. Hubregtse, geb. Reijnhout, d. P. C. Nonnekes, geb. Nagelkerke, z. S. A. Vervenne, geb. Visser, z. C van Agten, geb. van der Reit, z. P. van Lier, geb. Molhoek, z. P. de Kok, geb. Hengstmenger, z. C. Bruinzeel, geb. de Wilde, d.

Overleden: C. G. den Herder, jm. 35 j. J. van Hoorn, jd. 8 m. M. van Boven, vrouw van H. Francke, 45 j. A. de Kouter, wedn. 58 j. A. C. de Nooijer, d. 13 m. F. de Nooijer, d. 18 d. D. de Vreugd, vrouw van J. Ossewaarde, 34 j. C. Knieriem, z. 6 w. J. M. van Sprang, jd. 45 j. C. Schuiling, jd. 68 j. C. M. Dronkers, z. 4 j.

Verkoopingen en aanbestedingen.

* Bij de besteding op den 10 dezer te Goes, van inlandsche rijsmaterialen voor de breede watering bewesten Yerseke, zijn de volgende prijzen bedongen: het rijs f 3,65 per 100 bos; de gaarden f 14,28 per 100 bos van 20 stuks; de staken f 1,70 per 100 stuks.

Thermometerstand.

10 dec. 's av. 11 u. 43 gr.
11 „ 's morg. 7 u. 37 „ 's midd. 1 u. 46 „ 's av. 11 u. 44 gr.
12 „ 's morg. 7 u. 42 „ 's midd. 1 u. 45 gr.

Staten generaal.

EERSTE KAMER.

In de zitting van woensdag zijn 1. ingekomen de wetsontwerpen tot vaststelling van de hoofdstukken IX en X der staatsbegrooting voor 1863; 2. benoemd rapporteurs over onderscheidene wetsontwerpen die in de afdeelingen waren onderzocht, en 3. is bepaald dat de beraadslaging over onderscheidene wetsontwerpen van minder belang zal plaats hebben op heden middag ten 2 ure.

TWEEDE KAMER.

In de zitting van donderdag is de beraadslaging voortgezet over het ontwerp van wet betrekkelijk de doorgraving van Holland op zijn smalst en de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee.

De heeren van Foreest en Storm van 's Gravesande hebben de doorgraving bestreden. De eerste beschouwde het plan tot aanleg van een haven aan de Noordzee als eene dwaasheid; dit plan bereidde aan Amsterdam alle mogelijke teleurstellingen en omdat hij Amsterdam lief had, bestreed hij het. De haven zou stellig verzanden en Amsterdam schip zich in de toekomst een konkurrent in de voorhaven van IJ-Muiden. Hij zag alleen heil in de verbetering van het Noord-hollandsche kanaal en hij zou een amendement in dien geest hebben voorgesteld, indien hij niet verwachtte dat men dit als eene machine de guerre zou beschouwen. Hij was evenwel daartoe nog bereid, indien hij verzekerd was van de ondersteuning der amsterdamsche afgevaardigden. (Wij gelooven, dat dit amendement onder die voorwaarde, vooreerst nog geen kans heeft te worden voorgesteld). Spreker geloofde dat misschien in de toekomst een plan voor een korteren zeeweg gevonden zou worden, maar het bestaat nog niet. De deskundigen keurden toch dit plan af. Hij bragt ten slotte de waterwegen in verband met de koloniale politiek en meende dat de regering heden het belang van Amsterdam, morgen dat van Java op het spel zou zetten. De havens zouden niets baten, als men de koloniën verloren had. Hij wenschte liever de optreding van een ander kabinet, dan dat dit zou moeten blijven, door de zwakheid en karakterloosheid der tweede kamer.

De heer Storm van 's Gravesande bewoog zich uitsluitend op technisch terrein. Hij betoogde, dat de raad van den waterstaat wel een vroeger maar niet dit plan had goedgekeurd. Alles hangt af van de vraag, of de havendammen gelegd zouden kunnen worden, en hij betoogde dat men daarin niet zou slagen met de voorgestelde wijze van konstruktie. Dit plan miste alle waarborgen uit een technisch en financiëel oogpunt en daarom achtte hij de zaak niet vatbaar voor koncessie: de staat moest het uitvoeren. Hij zou het een noodlottig besluit achten indien de kamer de wet aannam.

De heeren Fransen van de Putte, de Meester, Heemskerk Az. en Idzerda verdedigden de doorgraving De eerste bestreed vooral de heeren van Bosse en Blussé. Men zeide dat Amsterdam dit plan niet voorstond; spreker wees op de vier bladen in de hoofdstad, die den heer van Bosse even krachtig hadden aangepakt, de petitiën, die ingezonden waren, en de tribunes vol amsterdammers. Hij betoogde dat die heer van opinie veranderd was en vroeger koncessie had voorgestaan. Hij verdedigde voorts de uitvoerbaarheid van het plan, dat evenzeer in het belang van de stoomvaart als van de groote scheepvaart zou zijn en trad daarbij in vele nautische beschouwingen. De ligging van Amsterdam was altijd gunstig voor den handel geweest en zou dit ook nu met een kanaal blijven. De handel hecht aan groote brandpunten, anders was Dordrecht nog gunstiger gelegen voor de Maasvaart dan Rotterdam. Wat het koloniaal vraagpunt betreft, hij en zijne vrienden hadden jhr. van Foreest telkens ten strijde gedaagd en hij was niet verschenen. Spreker wierp hem nu voor de eerste keer de handschoen toe. De heer van Bosse meende in die redevoering aantijging te zien, dat hij onwaarheid had gesproken en vroeg het woord voor een persoonlijk feit, maar de voorzitter zag geene reden het dien heer te verleenen, want er was dikwijls in de kamer beweerd (maar al te dikwijls) dat men radikaal van opinie was veranderd. De heer de Meester betoogde het nut der doorgraving vooral in het belang van den handel in Overijssel. Hij beweerde dat er geen gevaar voor aanslibbing bestond en dat de sluizen geen vertraging aan de scheepvaart zouden veroorzaken. Hij verlangde verbetering der overijsselsche waterwegen en een vlugthaven aan de geldersche kust. De heer Heemskerk Az. konstateerde dat de amsterdamsche stedemaagd thans zoo vele aanbidders had; de staatsspoorwegen waren ook een paardemiddel tegen lokale jalousie. Hij behandelde de behoefte aan den nieuwen waterweg, de doelmatigheid van het voorgestelde plan en de financiële bezwaren. Het eerste punt was eene axioma. De technische bezwaren, die spreker punt voor punt opnam, waren niet van overwegend gewigt. De heer van Bosse had de financiële bezwaren van de ongunstigste zijde bezien. Soortgelijke bezwaren waren tegen de doorgaving van de landengte van Suez geopperd. Amsterdam vreesde niet, dat het benadeeld zou worden door de regten die men op het kanaal zou heffen, en dit kon geen bezwaar zijn, als Amsterdam zegt: „s'il me plait d'être battu."

De heer Mijer verklaarde zich vóór de doorgraving, maar niet onvoorwaardelijk. Hij wenschte dat de minister van financiën de financiële bezwaren zou wederleggen en aantoonde dat de staat geene betere financiële voorwaarden kon verkrijgen. Ten tweede wilde hij in de wet waarborgen voor het geval, dat de koncessionaris de maatschappij niet tot stand kon brengen.

De heer van Mulken verklaarde zich eindelijk vóór de doorgraving maar drong op de bezwaren aan, die de gemeente Haarlem had geopperd en waaromtrent zij waarborgen van de koncessionaris verlangden.

De heer van Bosse betoogde dat hij van den heer van de Putte niets gehoord had, dan het toedichten van intentiën. Hij herhaalde wederom dat hij steeds van meening was geweest dat het werk van staatswege moest worden uitgevoerd. Velen in Amsterdam verlangden dit ook, maar zij durfden niet spreken, uit vrees dat men het geroep „à la lanterne" zou hooren. Hij hield vol bij zijne financiële bezwaren. Men had van de zaak eene politieke kwestie gemaakt, en het was ook nog onzeker hoe de regering in dezen dacht. Hij wilde de uitvoering van het werk verzekeren en stelde daarom nu het volgende amendement voor: om bij art. 1 te voegen „wanneer de koncessionaris niet voldoet aan artikel 23 der voorwaarden, waarop hem de koncessie is verleend, wordt het kanaal ter verbinding van de Noord- en Zuiderzee door Holland op zijn smalst voor rekening van den staat gemaakt."

Nadat de heer Idserda het woord had gevoerd is de beraadslaging verdaagd tot heden morgen. Vooraf moest ten 10 ure beraadslaagd worden over het wetsontwerp tot goedkeuring eener overeenkomst omtrent het kanaal van Neuzen en de konklusiën van rapporten van kommissiën, in wier handen regeringsbescheiden waren gesteld.

BUITENLAND.

Algemeen overzigt.

Het lijk van den heer Verhaegen is gisteren met indrukwekkende plegtigheid ter aarde besteld. Van alle zijden was men toegestroomd naar Belgiës hoofdstad, om den man, die, wat populariteit betrof, eene eerste plaats na den koning innam, de laatste eer te bewijzen. Bij deze gelegenheid werden redevoeringen uitgesproken door den heer Vervoort, president der kamer van vertegenwoordigers, door den burgemeester van Brussel, den heer Fontainas, door den heer Duvigneaud, waarnemend deken der orde van advokaten, door den heer Roussel, rektor der vrije universiteit, door den heer van Schoor senator, vice-president der Association libérale, door den heer Defré in naam van het Groot Oosten van Brussel, door den heer Albert la Croix, in naam van de loge des Amis philanthropes, door den heer Albert Picard, advokaat, als president der unie van oud-studenten, en eindelijk door den heer Hector Denis, student in de regten, uit naam der studenten van de vrije universiteit.

Wij deelden in ons vorig nommer mede dat de kwestie van het Dappendal uit den weg is geruimd door een wederkeerigen afstand van grondgebied. De streek welke Frankrijk in ruiling aan Zwitserland afstaat is het land tusschen den tweesprong der wegen van St. Cergue en van la Faucille, tot aan den grens van het distrikt der vallei van Joux. Hierdoor verkrijgt Frankrijk het vrije bezit van den weg van les Rousses naar Gex waarin het zeer veel belang stelt. Aan de bewoners dezer in ruiling erlangde streken is een jaar tot termijn gesteld, binnen welken zij tusschen zwitsersch en fransch burgerschap moeten kiezen.

De engelsche staatspartijen beginnen zich gereed te maken voor de worsteling, waaruit lord Palmerston slechts met moeite zegepralend zal kunnen te voorschijn treden. Het ministerie heeft overigens dezer dagen weder eene nederlaag geleden; de stad Southampton heeft namelijk tot parlementslid met vijftig stemmen meerderheid den kandidaat der behoudende partij gekozen. De uitslag dezer verkiezing is des te opmerkelijker, naarmate juist de stad Southampton beschouwd werd als zeer ten gunste te zijn gestemd van den eersten minister. De partij in het parlement van lord Derby en den heer Disraeli telt thans eene meerderheid van ... stemmen. Men vraagt zich derhalve af of deze partij nog steeds het geduld en de zelfopoffering zal betoonen als gedurende de laatste parlementszitting het geval was, en of zij thans niet zelve aan het bestuur zal willen komen.

In de zitting van het italiaansch parlement op gisteren waren alle nieuwe ministers tegenwoordig. De president-minister Farini verklaarde in zijn regerings-programma, hetwelk met toejuichingen werd aangehoord, dat het gouvernement onwankelbaar vertrouwde op het tot stand komen van Italië's eenheid, maar geene beloften zou doen, welke welligt niet dadelijk verwezenlijkt zouden kunnen worden, en den loop der gebeurtenissen zonder ontmoediging maar ook zonder al te hoog gespannen verwachting zou tegentreden.

In Griekenland gaat de volksstemming zonder onlusten het einde te gemoet. Tot dusverre zijn op prins Alfred van Engeland 70.000 stemmen uitgebragt. Volgens The morning post zouden de drie beschermende mogendheden koning Ferdinand van Portugal, vader van den tegenwoordigen koning van Portugal, tot kandidaat stellen van den griekschen troon.

Overigens is de uitslag van de pogingen der grieken vrij duidelijk, en gelooven wij dat — hoe ook sommigen nog mogen twijfelen aan eene weigering van den griekschen troon door Engeland voor prins Alfred — de voorstelling in het laatste nommer van The punch even geestig als waar is, waarbij eene vrouw (Griekenland) te vergeefs een jongeling (prins Alfred) tracht te bewegen een kroon op te nemen, welke op een smeulend vuur ligt; onder deze schets leest men: Prince Alfred refuses to burn his fingers. Dat Engeland echter met groote tevredenheid thans de grieksche provinciën op het cheval de bataille van keizer Napoleon: het algemeen stemregt, zegevierend doorrijdt en daardoor aan Europa bewijst welke onbegrensde invloed, door deze mogendheid op Griekenland uitgeoefend wordt, is wel te begrijpen, te meer daar dergelijke diplomatieke zegepralen op Frankrijk in den laatsten tijd vrij schaarsch zijn geweest.

Duitschland.

De Sternzeitung bevat het volgend officiëel dokument:

„In de maand maart wordt het vijftig jaren dat het pruisisch volk, op de stem van mijnen vader, de wapenen heeft opgevat voor de groote worsteling van den bevrijdingsoorlog. Ik acht het gepast dat de herinnering aan het begin der schitterende wapenfeiten van dit tijdvak, hetwelk aan Pruissens geschiedenis de roemrijkste bladzijden heeft opgeleverd, en aan de oprigting van de landweer op feestelijke wijze worde gevierd.

„In de maand maart wordt het honderd jaren dat de roemrijke vrede van Hubertsburg den zevenjarigen oorlog deed eindigen, waardoor de positie van Pruissen als groote mogendheid werd gegrondvest, waarvoor wij thans Gode nog dank zijn verschuldigd.

„Ik noodig het ministerie uit, mij aangaande de wijze dezer feestviering, voorstellen te doen.

Berlijn, 3 december 1862. WILHELM."

— Men meldt dat de Sternzeitung weldra zal ophouden te verschijnen, daar de laatste tijd haar slechts weinig abonnés meer opleverde en ook de advertentiën, door sommigen nog in dat dagblad geplaatst, hun doel missen, daar zij niet gelezen worden, en derhalve insgelijks verminderen. Dit alles bewijst met zoo veel meer, hoe weinig de heer von Bismark-Schönhausen te Berlijn op populariteit kan roemen.

— In Hannover is de ministeriële krisis, welke in verband stond met de katechismus-onlusten, geëindigd. Het nieuw kabinet is op de volgende wijze zamengesteld: von Hammerstein, binnenlandsche zaken; Lichtenberg, eeredienst; Windhorst, justitie en von Erxleben, financiën. De vroegere ministers Platen en Brandis zullen ook in dit nieuw ministerie hunne portefeuilles blijven behouden.

— L'indépendance belge deelt onder voorbehoud een berigt uit Weenen mede, volgens hetwelk de oostenrijksche regering bepaaldelijk zou besloten hebben aan Venetië eene soort van konstitutie te verleenen, waarvan de grondslagen reeds aan den keizer ter goedkeuring waren voorgelegd. De venetiaansche landdag — berigt men — zou zamengesteld zijn uit vijftig leden, door direkte stemming verkozen, die zelve hun president zouden benoemen onder bekrachtiging des keizers, terwijl deze landdag zelfs de bevoegdheid zou bezitten om de konstitutie aan eene herziening te onderwerpen. Wezen wij er meermalen op dat Oostenrijk in den laatsten tijd in zijne binnenlandsche staatkunde van oostenrijksch-liberalen geest getuigt, dergelijke stap omtrent Venetië gelooven wij toch nog zeer onwaarschijnlijk.

Frankrijk.

Wij deelden in ons vorig nommer mede dat het dagblad L'opinion nationale eene waarschuwing heeft ontvangen. Le temps laat de mededeeling daarvan door de volgende opmerking volgen.

„Het doel dezer waarschuwing is, naar men ziet, de liberale inzigten van het goevernement te betuigen, welke door L'opinion nationale miskend werden. Wij uiten hier slechts één wensch, namelijk dat deze inzigten zich weldra in andere feiten mogen openbaren, in meer liberale dan deze waarschuwing, wier eerste resultaat is *den mond te sluiten aan L'opinion nationale*. Immers dit dagblad verklaart bij den maatregel welke het *getroffen heeft, niet verder een polemiek te kunnen* blijven voeren met La France, welke juist den geest en de inzigten van het keizerlijk goevernement betrof.

— Hoewel de officieuse dagbladen zeer uitgebreide mededeelingen bevatten omtrent de toenemende impopulariteit van den president van Mexiko, Juarez, en omtrent de geestdrift, waarmede de generaal Forey wordt ontvangen behoeft het zeker wel geen betoog dat de berigten van andere zijden vernomen, veel meer geloof verdienen dan dergelijke partijdige mededeelingen. Overigens blijkt het dat de fransche troepen zoo vele manschappen hebben verloren en zoo veel kavallerie ter bestrijding *der guerillas behoeven*, dat er sprake is om nog tien duizend man ter versterking naar de *mexikaansche gewesten te zenden.*

— Men verzekert dat de spaansche gezant bij het fransche *hof, de generaal Concha, zijn ontslag heeft* ingediend, daar hij geheel onafhankelijk wenscht te zijn bij de diskussiën over de mexikaansche kwestie, welke bij de spaansche cortes reeds begonnen zijn.

— De aartsbisschop van Parijs is plotseling naar Rome vertrokken; men wil dat dit weder met aan het pausselijk hof toegedichte hervormingsplannen in verband zou staan.

Italië.

Men verneemt uit Milaan dat prins *Humbert aldaar is* aangekomen en in deze stad gedurende den geheelen winter *verblijf zal houden.*

— Garibaldi heeft den volgenden brief geschreven aan den geneesheer Nélaton:

„Pisa 5 december.

„Zeer waarde vriend, ik ben u een woord van genegenheid en dank verschuldigd; uwe verschijning te Spezzia bragt mij geluk, en — mogt ik ook ooit eenigen twijfel hebben kunnen koesteren, ondanks de broederlijke en talentvolle zorg der chirurgijns, die mij behandelden, — bij uw sympathie ademend bezoek en zoo uitnemend bemoedigende toespraak, heb ik niet langer getwijfeld aan mijne genezing.

„Ik gevoel mij veel beter sedert de uithaling des kogels door onzen landgenoot, professor Zanetti, op zulke talentvolle wijze is bewerkstelligd door de instrumenten, welke gij de welwillendheid hebt gehad mij toe te zenden.

„Morgen *zal men mij een vast verband leggen en weldra* hoop ik op krukken te kunnen gaan. God zegene u, even als de edele mannen, wier menschlievende beginselen zoo wel den wetenschappelijken mensch als den weldoener vereerden.

Uw toegenegen

GARIBALDI."

— Prins Alfred van Engeland, die zich eenigen tijd te Malta heeft opgehouden, is naar Napels vertrokken.

— Uit Bologna wordt aan de Discussione geschreven dat er een duel zou plaats hebben tusschen den bekenden generaal Pallavicino en den oudsten zoon van Garibaldi, Menotti.

— De vroegere minister van marine, Persano, is tot admiraal benoemd.

— Een vlugtige blik op het nieuw italiaansch ministerie zij hier eene plaats gegeven. De president-minister Farini, geboren in 1822, heeft zich in vroegeren tijd reeds als geneesheer en als een der hoofden van de liberale partij onderscheiden, en werd door het ministerie Rossi tot *direkteur-generaal* der gevangenissen benoemd. Later begaf hij zich naar Toskane, *toen Rome de republiek binnen hare muren zag afgekondigd*, trad als minister van onderwijs op in 1850, en vervolgens als minister van binnenlandsche zaken in het kabinet Cavour. Hij is diktator van Emilië en luitenant-generaal des konings te Napels geweest na het vertrek van Garibaldi. Bij de onderhandelingen tot afstand van Nizza en Savoye vervulde hij als gevolmagtigde van Victor Emanuel een belangrijke rol.

De nieuwe minister van binnenlandsche zaken, Peruzzi is uit Toskane afkomstig; als hoofd der liberale partij in 1848, was hij ook in 1859 een der aanvoerders der beweging waardoor Toskane aan Piemont ten deel viel. Als minister van openbare werken trad hij op in het ministerie Ricasoli.

De minister van financiën, Minghetti, bekend wegens zijne staathuishoudkundige talenten, was in 1848 minister van koophandel onder Pius IX, terwijl de portefeuille van *binnenlandsche zaken onder het ministerie Ricasoli zoo* wel als onder het ministerie Cavour hem werd opgedragen.

De heer Pasolini, *minister van buitenlandsche zaken is* geruimen tijd prefekt van Ravenna geweest, bekleedde in 1847 eene plaats in het ministerie Rossi, als minister van openbare werken, en was na zijne uitwijking in Piemont in 1859 goeverneur van Milaan. Bij de optreding van het kabinet Ratazzi diende hij zijn ontslag als zoodanig in, doch nam later op verzoek des konings de betrekking op zich van goeverneur van Turijn.

De oud-direkteur-generaal der douanen onder de bourbons, de door Frans II in 1860 naar Turijn gezonden gevolmagtigde, om een verbond met Piemont te sluiten, Manna, zien wij in dit nieuw kabinet als minister van koophandel optreden.

De heer Menabrea is een oud piemonteesch genie-generaal, die in 1850 sekretaris-generaal van het ministerie Azeglio en in het ministerie Ricasoli *minister van marine was; thans is* hem noch de portefeuille van oorlog, noch die van marine, maar die van *openbare werken ten deel* gevallen.

De minister van onderwijs, Amari is een bekend europeesch orientalist, die zelf te Parijs langen tijd gewoond heeft, en korresponderend lid is van het instituut. De ministers van oorlog en marine, della Rovere en Ricci zijn beide talentvolle mannen in hun vak. De eerste was reeds minister van oorlog in het kabinet Ricasoli.

BOEKBESCHOUWING.

Huisboek voor den landman in Nederland. door W. C. H. Staring. Te Haarlem bij A. C. Kruseman.

Het onder bovenstaanden titel verschenen werk is ten volle waardig eene eerste plaats te nemen in de rij der goede landbouw-boeken in de nederlandsche taal uitgegeven.

In zijne inleiding zegt de schrijver dat zijn Huisboek als een resumé kan beschouwd worden van al hetgeen hij gedurende de laatste dertien jaren in zijnen Almanak voor den landman heeft geschreven, met nog eenige bijvoegingen om den korten en ineengedrongen almanak-stijl wat smakelijker te maken. Al ligt zouden de *bezitters* van Starings almanakken uit dit al te nederig gezegde kunnen besluiten dat het *voor hen onnoodig is zich het huisboek aan te schaffen, want* dat zij met eenige meerdere moeite toch het zelfde in zijne almanakken kunnen terug vinden. Eene oppervlakkige inzage van het boek dat we aankondigen zal hen evenwel spoedig van gedachten doen veranderen, en doen zien dat die „eenige bijvoegingen" zoo talrijk worden aangetroffen en al de behandelde onderwerpen zoo geheel in overeenstemming met de bestaande behoeften zijn bewerkt, dat zij het Huisboek voor hun voordeel als onmisbaar zullen beschouwen.

Aan de 7000 en meer landbouwers in Nederland die Starings almanakken bezitten en raadplegen, behoeven wij niet te zeggen dat — hoewel de schrijver geen praktisch beoefenaar der landbouw is — zijne opmerkingen zoo praktisch en helder zijn, de toepassingen van zijne raadgevingen voor een ieder zoo makkelijk en verstaanbaar worden gemaakt, dat *de minst ontwikkelde zijne geschriften met vrucht kan* raadplegen, en tevens de stijl zoo gekuischt is dat ook de *meest beschaafde ze met genot* kan lezen.

Het is juist een boek dat nog in Nederland ontbrak om — *vergeef* het ons — een gedeelte van de opvoeding te voltooijen die vele onzer nog ontbreekt. Waarom? Omdat — niettegenstaande de nederlanders eene grootendeels landbouwende natie uitmaken, de meesten onzer kapitalisten grondeigenaars zijn, en zoo velen hun erfgoed eenmaal in grond zullen ontvangen — de meesten dezer er toch volstrek geen denkbeeld van hebben, waaruit die grond bestaat en wat hij kan voortbrengen. En toch durven wij onderstellen dat er velen gevonden worden die van oordeel zijn dat eenige kennis van den landbouw behoort tot die wetenschappen welke in onze eeuw aangemerkt moeten worden als te behooren tot de eischen eener goede opvoeding. Wie er zoo over denken kunnen in dit Huisboek veel vinden wat hunne behoefte zal bevredigen.

Over de 500 onderwerpen, bijna alle in betrekking tot den landbouw, worden door den schrijver behandeld, en het zou *ons meer moeite geven om aan te toonen wat in het werk* ontbreekt, dan wat het bevat.

Nadat de schrijver alles vermeld heeft wat tot een kalender behoort, en de maandelijksche arbeid heeft opgegeven voor akker, huis, moestuin en bosch, beschrijft hij den hemel en de lucht met al hare eigenschappen en verschijnselen. Hij bespreekt vervolgens de grondgesteldheid van Nederland, zoo als zij zich thans voordoet en ook zoo als zij sedert eeuwen gevormd is, en beldert zijn betoog met een uiterst net geteekend kaartje van Nederland ten duidelijkste op.

Bij de „zamenstelling der dingen" (?) wordt de zamenstelling der gewone en hulpmeststoffen behandeld. Wij noemen dit een zeer belangrijk hoofdstuk, omdat het gebruik van kunstmest *ten onzent nog zoo weinig is doorgedrongen* en men in dit opzigt met zoo vele vooroordeelen heeft te kampen.

Na *vervolgens den plantengroei, de groeiplaatsen* der planten, den akkerbouw, houtteelt en tuinbouw-gewassen, in een woord alles wat tot de planten behoort, breedvoerig te hebben behandeld, krijgen ook de dieren hun beurt. Maar thans volgt een hoofdstuk dat vooral lezenswaardig is en ten opschrift heeft: „De landman als lid der maatschappij en huisvader." Hierin behandelt Staring de maatschappelijke huishouding in al hare onderdeelen, en vergeet daarbij niet te wijzen op staathuishoudkundige regels en dwalingen. Hij geeft zijne denkbeelden aan omtrent geldbelegging, landbouwverbeteringen en de oorzaken van slechte oogsten.

We kunnen ons niet weerhouden, hier een paar bladzijden af te schrijven, die voor de duidelijkheid van Starings betoogtrant pleiten, en tevens het nut zullen aantoonen dat zijn boek kan te weeg brengen.

„Kapitaal *wordt altijd door besparing verkregen*, en is bestemd om rijkdommen op nieuw voort te brengen. Het kapitaal van *den boer* is de *grond* dien hij in eigendom heeft, het vee en de werktuigen die hij gebruikt, het geld dat hij noodig heeft om dagelijksche uitgaven te doen. Om dat kapitaal meester te worden, moet hij meer voor zijne voortbrengselen ontvangen, dan in zijn huishouden uitgeven; of wat het zelfde is, hij moet sparen. Doch zoo hij het bespaarde niet weêr in de bouwerij steekt, maar onder den keukenvloer in een pot verbergt, dan kan dit niets voortbrengen, is onnut en dood. Voor de maatschappij is het wenschelijker, dat een dief het zich toeëigene, want dan is er vrij wat meer kans dat het een voortbrengend, rijkdommen in 't leven brengend, kapitaal worde, dan wanneer 't in den grond blijft.

. . . .

„Het kapitaal wordt zelden alleen door geld vertegenwoordigd. Een arbeider huurt voor zijn daghuur een weidje van een grondeigenaar; de opbrengst dier weide voedt zijne koe; de boter, die hij niet noodig heeft, wordt verkocht; voor dat geld, met nog andere bespaarde penningen, koopt hij een stukje land. Hier is dus het vermeerderde kapitaal door daghuur, gras, het gebruikte werktuig, de koe namelijk, en verder door de boter en het stukje land vertegenwoordigd. Het geld kwam er niet bij in aanmerking, dan als maatstaf van waarde; de geheele vermeerdering van kapitaal had kunnen geschieden, zonder dat er een stuk geld bij in het spel ware gekomen.

„De waarde van het verbruikte kapitaal, dat in eene goede nijverheids-onderneming steekt, moet men in den prijs der voortbrengselen terug vinden. Wanneer een boer mest aankoopt *en de opbrengsten van den bemesten grond* worden allen in de boerderij verbruikt, zonder dat er iets voor de *markt overblijft, of zonder dat hij dien ten gevolge*, zijn veestand uitbreidt of op eenige andere wijze de waarde vermeerdert van zijne bezittingen, zoo heeft hij onvruchtbaar kosten aangewend; de onderneming is mislukt; het is weggeworpen geld, omdat er geene besparing hoegenaamd heeft plaats gehad.

„Het aan meststoffen, dagloonen en dergelijke uitgaven bestede, zoogenaamde *loopend kapitaal*, moet geheel in den prijs der voortbrengselen terug ontvangen worden, wanneer er geen verlies zal plaats hebben. Doch hetgene men aan gebouwen, werktuigen en dergelijke besteedt, het „vaste kapitaal," behoeft slechts in zoo verre terug te komen, als de waarde dier voorwerpen door slijten vermindert. Om alzoo het al dan niet slagen eener onderneming, waarvoor kosten besteed zijn, te beoordeelen, moet men naauwkeurig onder*scheiden, of de kosten voor het loopende dan wel voor* het vaste kapitaal zijn besteed. In het eerste geval moet de winst der onderneming de kosten geheel dekken; in het tweede behoeft die slechts rente te geven van het bestede, benevens eene vergoeding voor waardevermindering.

„De *prijs* eener zaak is de waarde die ze heeft in vergelijking van andere, en welke men gewoon is in de waarde van goud en zilver, dat is in geld, uit te drukken. Voor een pond zilver kunt gij eene koe inruilen, voor twee pond een last rogge; maar aan een plaatje zilver met 's konings beeldtenis gestempeld en een lood wegende, geeft men den naam van gulden. Daarom zegt men is de prijs eener koe honderd gulden, die van een last rogge twee honderd gulden.

„De prijzen der voortbrengselen van landbouw en nijverheid, zijn gelijk aan de gezamenlijke kosten die besteed worden *om ze voort te brengen, met nog eene zekere som daar*boven, welke de winst van den voortbrenger uitmaakt. Overal *en altijd worden de prijzen hierdoor* bedongen, en overal waar de toevoer van voortbrengselen vrij is, zal het ondoenlijk zijn om de prijzen, anders dan tijdelijk, boven of beneden de werkelijke waarde te doen rijzen of dalen.

„Terwijl echter elke verkooper gaarne zoo duur mogelijk verkoopt, elke kooper daarentegen zoo goedkoop doenlijk koopt, regelt de grootte van de winst die in den prijs vervat is, en dus de geheele prijs zelf, zich tevens naar de vraag die er naar bestaat en de voorraad die voorhanden is. Wanneer er zeer veel varkens gemest zijn en de behoefte aan spek en hammen niet tevens vermeerdert, dan zijn de boeren wel gedwongen om ze goedkoop af te staan, soms zelfs om geene winst hoegenaamd te maken. Een goed teeken, een bewijs van voorspoed in den lande, is het, wanneer de prijzen der voornaamste levensbenoodigdheden verminderen ten gevolge *van grooten overvloed; een slecht teeken, een bewijs van* kwijning, wanneer verminderde navraag de oorzaak is.

. . . .

„*Hij is een rijk man*, wordt er dikwijls gezegd, *hij heeft een kist vol geld in zijn kelder*. Wie zou de rijkste man zijn, hij die eene boerenplaats bezit, tien duizend gulden waard en vier honderd gulden rente afwerpende, en geen cent in kas; of hij wiens vermogen in duizend gouden Willems bestaat, die hij in een pot onder den vloer heeft begraven? Waar 't geld is, waar de komptante penningen zijn, is niet de rijkdom: maar waar men de geldswaarde vindt. Liever heb ik immers een mager varken dan de vijftien gulden die 't mij gekost heeft; want het magere varken kan ik vet maken en voor dertig gulden weder verkoopen: terwijl voor de vijftien gulden eerst weer een mager varken gekocht moet worden. Steeds veel geld in de kas te hebben, is geen bewijs van rijkdom, maar wel van slecht huishouden, omdat hij die zoo goed weet te potten meestal toont geen slag te hebben van het ontvangene terstond weder uit te geven en voortbrengend te maken.

„*Hoe vaak hoort men uitroepen: wij worden arm, want het geld gaat het land uit!* Zou er ooit geld buiten het land gezonden worden, zonder dat er grooter waarde voor terug kwam? En wie is de rijkste amsterdammer, hij die duizend gulden in kas bezit, of hij die voor duizend gulden graan heeft aangekocht dat te Amsterdam twaalf honderd gulden waard is? Hoe meer geld er het land uitgaat, hoe meer waarde er daarvoor binnen zal komen; is 't niet langs den zelfden weg, dan zeker langs een anderen; want sturen wij het geld naar Engeland dan ontvangen wij soms de waarde in hout, uit Rusland, terug. Alleen wanneer het geld onvrijwillig over de grenzen gaat en er niets dan woorden voor in de plaats komen; wanneer het ons wordt afgenomen, als tijdens de fransche overheersching, *dan* worden wij arm, omdat het geld 't land uitgaat."

Hierna behandelt de schrijver de landbouw van Nederland volgens de eischen des tijds en den akkerbouw, waarbij hij eene *goede beschrijving en nette afbeelding van de meest* geschikt bevonden landbouw-werktuigen geeft. Hij leert ons verder hoe onze landen droog te leggen, bespreekt alles wat bij veehouderij te pas kan komen en eindigt zijn werk met aan te geven wat tot het goede beheer eener boerderij behoort.

Ten slotte wenschen wij nog een enkel woord te zeggen over den gelukkigen inval van den heer Staring om zijn huisboek te versieren met de vele spreuken, redekundige en staathuishoudkundige opmerkingen die wij onder aan elke bladzijde aantreffen. Elke spreuk, elke stelling toch, geeft aanleiding tot nadenken; het zijn prikkels die ons tot zelfdenken aansporen, en door hunne kortheid en juistheid gemakkelijker onthouden en te pas gebragt kunnen worden.

Het vele goede 't welk dit boek bevat, doet ons kleine gebreken over het hoofd zien. De aanmerkingen die wij zouden moeten maken, zijn van zoo weinig gewigt dat wij er geen bezwaar in zien ze terug te houden.

ZEETIJDINGEN.

Den 11 dezer zijn te Vlissingen binnengekomen de nederlandsche schepen: *Adriana Francisca*, gezagv. J. van Eyk, *Clemens*, gezagv. H. Meuldijk, *François*, gezagv. A. van Eyk, 2 *Gebroeders*, gezagv. H. Persoon, allen komende van Engeland met steenkolen en bestemd voor die stad.

HANDELSBERIGTEN.

Graanmarkten enz.

AMSTERDAM 12 december. Tarwe en gerst onveranderd. Raapolie op zes weken f 49¾. Lijnolie op zes weken f 41¼.

DORDRECHT 11 december. Ter markt van heden was tarwe 30 cent, gerst en erwten 20 cent, spelt 10 cent en boekweit f 3 lager. Rogge ging 10 cent hooger.

OOSTBURG 10 december. De aanvoer van granen was heden niet ruim en de vraag beperkt, zijnde alleen gerst goed tot vorige prijzen en rogge iets duurder te plaatsen. De overige artikelen waren niet dan lager te verkoopen, zijnde er besteed voor jarige tarwe f 9, f 9.50, f 9,75. Nieuwe f 8, f 8,50 f9, enkele f 9,25. Rogge f 6.25, f 6,50. f 6,70. Wintergerst f4,70, f 5, f 5,25, f 5.60. Zomer dito f 4,70 a f 5. Haver f 3, f3,25, f 3.40. Paardenboonen f 6,25, f 6,50. Graauwe en groene erwten f 6 a f 7.

MIDDELBURG 12 december. Uit onze naburige eilanden was er heden weder weinig graan ter markt en uit Walcheren was de aanvoer ook minder. Tarwe bij vorigen weekprijs 25 cent lager, echter met moeite daarvoor gekocht., Rogge 10 cent lager. Garst, vooral in de beste soorten, prijshoudend, mindere niet dan lager te verkoopen; walchersche witte- en bruineboonen minder ter veil, daar de voorraad veel opkort, en echter zijn die 25 cent lager gekocht. Erwten merkelijk minder ter veil, tot 25 cent lager waren er genegen koopers. Het verhandelde was: Nieuwe zeeuwsche tarwe f9.25, extra puike f 9.40 de mud. Puike jarige walchersche tarwe f 10,— f 9,75 a f 9.50. Puike nieuwe walchersche tarwe f 9,50 a f 9,25, mindere niet gevraagd. Puike jarige zeeuwsche rogge f 7,50, puike nieuwe f 7,15. Wintergarst de beste f 5,30, mindere f 5,20 a f 5. Zomergarst puike f 5,30 mindere f 5,20 a f 5. Puike walchersche witteboonen f 9, à f 8,75, mindere soorten hield men algemeen te hoog voor den handel. Puike walchersche bruineboonen f 9.30 à f 9,20. Puike walchersche groene erwten f 7,25, f 7,10 en f 7; mindere f 6,75. Walchersche paardenboonen f 6,50 a f 6; zeeuwsche erwten niet ter veil. Dito paardenboonen werden op f 6,25 gehouden en f 6 geboden. Koolzaad niet getoond. Raap-olie f 48,75. Patent-olie f 50,75. Lijn-olie f 46, per vat op 6 weken, op kontant f 1, lager.

GEMIDDELDE MARKTPRIJZEN.

	per ned. mud.		per ned. mud.
Tarwe oude	f 10,— à f 10,75	Witte erwten .	f —,— à f —,—
Dito nieuwe	- 9,— „ - 9,50	Gr. erwten .	- 6,50 „ - 7,25
Rogge. . . .	- 7,— „ - 7,80	Graauwe dito	- —,— „ - —,—
Gerst wint. .	- 5,— „ - 5,40	Kool en raapz.	- —,— „ - —,—
Dito zom. .	- 5,— „ - 5,40	Dito zomer .	- —,— „ - —,—
Haver	- —,— „ - —,—	Aardappelen.	- 1,50 „ - 1.60
Witteboonen	- 8,50 „ - 9,—		per ned. pond.
Bruineboon.	- 8,— „ - 9,50	Versche boter	f 1,— à f 1,04
Paardenboon.	- 6,— „ - 6,50		

Middelprijzen van bakbare tarwe f 9,90 en rogge f 7,25.

Prijzen van effekten.

Amsterdam 12 december.

Nederland.	Certifik. Werkelijke schuld	2½ pct.	63⅞
	dito Nationale dito	3 „	76
	dito dito dito	4 „	99¼
	Aand. Handelmaatschappij . . .	4½ „	—
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5 „	101⅞
	Certifik. Hope & co.	4 „	75⅝
	dito dito 1855, 6de serie.	5 „	90¾
	dito	6 „	53
	Aand. spoorweg		200¼
	Leening 1860.	4½ „	90⅛
Polen.	Schatkistobligatien	4 „	—
Spanje.	Obligatien	2 „	45⅛
	dito binnenlandsch	3 „	49¼
	Certifik. coupons bewijzen		—
	Krediet instelling		—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek . .	5 „	56¼
	dito amsterdamsche	5 „	77
	dito nationale	5 „	63¼
	dito 1847/1852	2½ „	28¾
	Bank -aktien	3 „	786
België.	Certifikaten bij Rothschild	2½ „	—
Portugal.	Obligatien	3 „	45⅝
	dito nieuwe	3 „	45⅛
Grenada.	dito		—
Venezuela.	dito	2½ „	22⅜
Illinois.	dito	7 „	79⅜
Mexiko.	dito	3 „	29¼

Londen 11 december. ten 12 ure. Consols 92⅛.
Weenen 11 dec. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 72,—.
Parijs 11 dec. (slotpr.) 4½ pct. compt. 97,50 3 pct. 70,66.

WELDADIGHEID.

COLLECTE NIEUWJAARSBEDEELING.

De Directie der Vereeniging tot het bezoeken der armen, even als in vorige jaren de bedelarij op den nieuwjaarsdag wenschende tegen te gaan, door het houden eener buitengewone bedeeling op dien dag, maakt aan de ingezetenen van Middelburg bekend, dat van wege de Vereeniging eene collecte aan de huizen zal worden gedaan op Maandag 15 December eerstkomende, des middags tusschen 12 en 3 ure. Vertrouwend spoort zij hare medeburgers aan tot het schenken van ruime giften, zoodat de *buitengewone* bedeeling werkelijk van dien aard zij, dat ze door de armen op prijs kunne worden gesteld.

De Directie voornoemd,
J. J. DE KANTER, Voorzitter.
J. C. E. VAN LIJNDEN, Secretaris.

Vlissingen, 11 December 1862.

Aan onze geachte mede-inwoners, zoo in militairen als burgerlijken stand, die daadwerkelijk hebben blijk gegeven van hunne belangstelling in onze vernieuwde pogingen tot tegemoedkoming aan de behoeften der armen, door de uitdeeling van warm voedsel, geven wij met warme erkentelijkheid kennis, dat de jongste door ons geopende inschrijving aanvankelijk bedraagt de som van ƒ 799,35, strekkende tot de uitreiking van 12,558 portien, gedurende het tijdsverloop van dertien weken.

Hun die zich nog van spijskaartjes zouden wenschen te voorzien, staat de gelegenheid daartoe open bij den tweeden ondergeteekende, tegen betaling van ƒ 1,65 voor eene portie op elk der 26 bedeeldagen.

J. A. SCHMIDT.
J. C. OCKERS.
N. A. VAN GOETHEM.

De ontvangen advertentie van de opbrengst der jaarlijksche kollekte voor winterbedeeling van de diakonie der nederduitsche hervormde gemeente, zijn wij genoodzaakt tot een volgend nommer te laten liggen.

ADVERTENTIEN.

Bevallen van eene DOCHTER C. J. BROUWENAAR—POLEY. Eenige kennisgeving.

Heden overleed te Dordrecht, in den ouderdom van 59 jaren, onze eenigste geliefde Zuster en Behuwdzuster A. KOOYMANS VAN OUWERKERK.

J. A. VAN PUFFELEN. (Koorkerkhof.)
J. VAN PUFFELEN—VAN OUWERKERK.

Voor de vele bewijzen van deelneming bij het overlijden van mijne geliefde Echtgenoot betuig ik, ook namens mijne Kinderen en Behuwdkinderen, onzen opregten dank.

Middelburg, P. STEENMEIJER.
den 12 December 1862.

MIDDELBURGSCH ZIEKENFONDS.

VERGADERING ter opname van Leden op Dingsdag 16 December 1862, des avonds ten 6½ ure, in de Tuinkamer der Societeit ST. JORIS (Balans).

De Secretaris,
J. E. RISSEEUW.

ZENDINGS-BIDSTOND,

Maandag 15 December, 's avonds 7 ure, in het Nederlandsch Logement in de Abdij, door Ds. J. P. NONHEBEL.

NEDERL. VEREENIGING VOOR ISRAEL.

OPENBARE BIDSTOND, Zondag 14 December, des avonds ten 6 ure, in het Kerkgebouw der Vereeniging voor Binnen- en Buitenlandsche Zending.

Voorganger de Eerw. Heer A. MOOY.

AANBESTEDING VAN BROOD.

Van wege het Bestuur der Godshuizen te Middelburg is, even als ten vorigen jare, voor het benoodigde **Brood** in de Gestichten, gedurende het jaar 1863, eene onderhandsche **Inschrijving** geopend, volgens de voorwaarden van deelneming, welke van Maandag 15 tot Zaturdag 20 December 1862, des middags 12 ure, in het GASTHUIS ter lezing liggen.

Op Donderdag den 18 December 1862, des namiddags om twee ure, zal POPPE DOUWE DE VRIES, Schipper, wonende te Amsterdam, na bekomene Regterlijke autorisatie, door het ministerie van den Notaris E. F. NOEL, residerende te Hontenisse, ten Herberge van de Weduwe GIJSBREGT ADRIAANSENS, te **Walsoorden**, Gemeente Hontenisse, in het openbaar verkoopen:

Salvo justo 175 Mudden min of meer door Zeewater beschadigd RAAPZAAD, en salvo justo 465 Mudd. door Zeewater beschadigd RAAPZAAD.

Alles gelegen te Walsoorden voormeld, waarvan op franco aanvrage Monsters te bekomen zijn bij P. A. ADRIAANSENS, Koopman te Walsoorden, terwijl hetzelve ook dagelijks zal te bezigtigen zijn.

VERKOOPING op de Hofstede bewoond door SAMUEL WISSE, in de Gemeente **Grijpskerke**, Woensdag den 17 December 1862, des voormiddags ten tien ure, van **Populieren** en **Olmen BOOMEN**, waaronder geschikt tot Werkhout.

De Notaris J. J. FERCKEN te Neuzen zal op Maandag den 22 December 1862, des morgens ten 10 ure, ten verzoeke van den Heer Mr. D. VAN ECK te 's Hage en van Vrouwe J. M. STEINBUCH—VAN ECK te Bergen op Zoom, op de Hofstede bewoond door JOACHIM VAN DE WEGE, in den **Ouden-Zevenhoven[illegible]polder**, Gemeente Neuzen, in het openbaar verkoopen:

130 STUKS EXTRA ZWARE OLMEN BOOMEN,
waaronder verscheidene ter dikte van twee Ellen.

VERKOOPING op **Munnikenhof**, Maandag den 22 December 1862, des voormiddags ten 10 ure, van Essen en Elzen **HAKHOUT**, zware Olmen, Linden en Kastanje **BOOMEN**; geschikt tot Werkhout.

VERKOOPING op **Ter Linde** (Serooskerke), Dingsdag 23 December 1862, des voormiddags ten 10 ure van Essen en Elzen **HAKHOUT**, Olmen en Kanada **BOOMEN** en Essen **TRONKEN**.

VERKOOPING op de Hofstede bewoond door PIETER SIMONSE WISSE, in de Gemeente **Aagtekerke**, Zaturdag 27 December 1862, des voormiddags ten tien ure, van eene partij geroeide **TRONKEN**, te beginnen aan den Krommenweg.

OPENBARE VERKOOPING door den Notaris WOUTERSEN, Vrijdag 9 Januarij 1863 's morg. 10 ure, langs den Weg van Oostkapelle over Aagtekerke naar Westkapelle, van zwaar vijfjarig Essen, Elzen en Wilgen **KAPHOUT**, enz., aanvang nemende te **Oostkapelle**, bij de Buitenplaats MOLENWIJK.

2 of 3 Gemeubeleerde BOVENKAMERS TE HUUR tegen Februarij a. s., op het beste gedeelte der Stad. Adres Kortendelft, G no. 3.

Bij M. H. BROEDER is in de 3de klasse der 249ste Staats-Loterij getrokken, op no. 954, **een PRIJS** van **1000 GULDEN.**

VERLOTING van een slagtbaren **STIER**, à ƒ 1 het Lot, te bekomen in BELLEVUE te **Brigdamme**.

DEPOT GAS-OLIE EN LAMPEN.

De ondergeteekende berigt bij deze aan zijne Begunstigers, dat ten gevolge van het besluit van den Gemeenteraad tot afschaffing der belasting, de prijs der zuivere Gas-olie van heden af is 42½ cent de Ned. Kan of 10 Maatjes.

Tevens berigt hij dat het ongeluk, kortelings alhier gebeurd, niet is ontstaan door zijne Gas-olie, maar wel door Olie bij een ander gehaald, waarvan de bewijzen voorhanden zijn.

Beveelt zich bij voortduring aan tot het leveren van alle soort van **GASOLIE LAMPEN** en **TOESTELLEN**, daar deze verlichting toch eene besparing geeft van 40 à 50 pCt. in verhouding tegen gewone Patent-olie, bij het genot van driemaal sterker licht.

Middelburg, 13 December 1862. M. KRUYSSE.

De ondergeteekende verklaart bij deze volgens bovenstaande, dat het gebeurde niet is voorgevallen met de Gas-Olie van M. KRUYSSE, maar wel met de Olie van den Heer VAN DE KAMER.

Middelburg, 13 Dec. 1862. E. C. DOURLEIN.

ONTVANGEN: opregte Engelsche **Sprot**, 17½ cent de 25 stuks, nieuwe **Zoutevisch**, 11 cent de Vijf-ons. Kibbels 5 cent idem, nieuwe Malagasche **Citroenen**, ƒ 1,60 de 100 stuks, nieuwe gedroogde **Telnoten**, 22 cent de 100, bij J. SMITS,
hoek van de Sint-Janstraat en Kade.

D. A. THIEME te ARNHEM heeft uitgegeven:

ZELFVERDEDIGING OF ZELFMOORD?

DOOR

Jhr. H. VAN DER WIJCK.

Met een voorwoord van Mr. C. W. OPZOOMER.

PRIJS 50 CENT.

De Boekhandelaar J. G. BROESE, te Utrecht is eigenaar geworden van de volgende allerliefste werkjes voor de Jeugd;

RUTH EN HARE VRIENDINNEN,

een verhaal voor jonge Meisjes, naar het Engelsch, door A. C. E. DE G.: gebonden ƒ 1,60, ingenaaid ƒ 1,25.

DE KINDEREN VAN OOM RUTHERFORD,

OF EEN ZOMERTJE OP HET LAND;

naar het Engelsch van ELISABETH WETHEREL, met gekleurde Plaatjes: gebonden ƒ 1,30.

DE SCHOEN,

ST. NIKOLAAS VERTELLINGEN,

van de zelfde Schrijfster, met gekleurde Plaatjes; gebonden ƒ 1,30.

Ouders kunnen hunnen Kinderen geen betere Boekjes in handen geven dan deze, daar zij in alle opzigten het nuttige met het aangename vereenigen.

STOOMBOOTDIENST

TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.

Uren van vertrek in December.

VAN MIDDELBURG:				VAN ROTTERDAM:			
Zondag	14	's morg.	7 ure,	Maandag	15	's morg.	9,30
Dingsdag	16	„	7	Woensdag	17	„	6 ure.
Donderdag	18	„	8,30	Vrijdag	19	„	7
Zondag	21	„	4	Maandag	22	„	7
Dingsdag	23	„	6,30	Woensdag	24	„	7
Donderdag	25	„	6	Vrijdag	26	„	8,30

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

BIJVOEGSEL

VAN DE

MIDDELBURGSCHE COURANT

van zaturdag 13 december 1862. — No. 149.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Woensdag zijn de beraadslagingen geopend over het wetsontwerp betrekkelijk het kanaal door Holland op zijn smalst en de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee. Bij de algemeene beschouwingen, waaraan weinige sprekers lust betoonden deel te nemen, werd het wetsontwerp bestreden door de heeren Reinders, Storm van 's Gravesande en van Diggelen. De eerste twee sprekers hadden bezwaar tegen de zamenkoppeling van twee verschillende werken in dit ontwerp. De heer Reinders meende dat de uitvoerbaarheid betwistbaar was. De deskundigen waren het niet eens. Hij keurde af dat men twee havens tegelijk ging graven. De minister kon geene berekening van de kosten voor onderhoud geven. Hij zou de voorkeur geven aan den amsterdamschen waterweg, want de hoofdstad erkent het lokaal belang door het verleenen van een subsidie. De heer Storm van 's Gravesande meende dat de mannen van het vak de koncessie voor onuitvoerbaar hielden, want dit plan was een geheel nieuw, dat vroeger door den waterstaat was afgekeurd. Hij meende dat de wijze van aanleg der haven-dammen geheel ongeschikt was, hetgeen in het buitenland was bewezen. Uitstel zou nuttig zijn en hij zou in ernstige overweging nemen of het niet zaak was het voorstel van den heer van Bosse naar de sektien te verzenden. De heer van Diggelen plaatste zich op een geheel ander standpunt. Hij verklaarde zich met klem voor het nut en de uitvoerbaarheid der werken, maar men had twee beginselen aangenomen, namelijk een haven en een kanaal voor Amsterdam en verbetering van een riviermond voor Rotterdam. Ieder kreeg zijn recept en dit was inkonsekwent; één beginsel kon slechts goed zijn. Hij gaf de voorkeur aan het maken ook voor Rotterdam van een kanaal, maar hij reserveerde zich bij de behandeling der artikelen te betoogen dat de amsterdamsche koncessie gebrekkig was, want het hoofddoel moest zijn veel en diep water te krijgen en daarbij zoodanige landaanwinning, dat eene koncessie goede kansen had. Bij deze sprekers sloten zich in zekeren zin de heeren van Voorthuysen en Schimmelpenninck aan. De eerste was vóór de uitvoering der werken, maar meende dat het doel, om den amsterdamschen handel te helpen, niet bereikt zou worden, want dat Rotterdam het groote voordeel zou genieten door een waterweg te verkrijgen, waarop geene tollen geheven zouden worden, terwijl op het kanaal regten worden geheven. Hij reserveerde echter zijne stem. De heer Schimmelpenninck meende dat het werk in beide gevallen van staatswege zou moeten worden uitgevoerd en dat de afsluiting van het Y bezwaar voor den handel zou doen ontstaan.

De heeren Zijlker, Hoynck van Papendrecht, Fransen van de Putte en de minister van binnenlandsche zaken bestreden op verschillende gronden de onderscheidene sprekers. Het gold hier geen lokaal belang, maar het algemeen belang van den handel. Had Amsterdam een subsidie verleend, het was als blijk van groote belangstelling. Zamenkoppeling der twee werken leverde geen bezwaar op, want het gold het zelfde groote einddoel. Over de uitvoerbaarheid kan de kamer niet beslissen, maar sedert tien jaren hadden alle deskundigen zich daarvoor verklaard; wilde men wachten, tot dat alle deskundigen het over alle punten eens waren, er zou nooit een begin te maken zijn. Men leefde in een tijd dat, hetgeen men vroeger onmogelijk dacht, uitgevoerd werd. Het algemeen belang vorderde even dringend de uitvoering van beide werken. Om eene berekening van kosten van onderhoud te geven, moest het werk meer gevorderd zijn; het was een budget der toekomst, zeide de minister. Uitstel zou de zaak verbeteren; zij was rijp voor beslissing. Als men een zwaar hoofd heeft over eene zaak en men denkt er over, dan wordt het hoofd steeds zwaarder en de geest van uitvinding om bezwaren te opperen is nog sterker dan die, om ze uit den weg ruimen. De heer van Diggelen stond alleen met zijne opinie, wat een kanaal voor Rotterdam betrof. In de koncessie voor Amsterdam lagen waarborgen voor uitvoering, want was de maatschappij niet binnen 6 maanden tot stand gekomen, dan verviel de koncessie. De opinie te Amsterdam was volstrekt niet, dat die stad niet geholpen zou worden of Rotterdam nog meer bevoordeeld. Maar bovendien, zeide de minister, ofschoon geen vriend van manifestatiën had hij met genoegen gezien dat de kamers van koophandel zich allerwege voor de uitvoering der werken verklaarden, want dit was een bewijs dat de tegenstelling tusschen de handelssteden en de landprovinciën, die wel eens plaats had, hier verdween voor het besef der algemeene dringende behoeften. De algemeene beraadslagingen werden gesloten na re- en dupliek van onderscheidene sprekers, die het woord hadden gevoerd.

Daarop kwam art. 1 in beraadslaging. De heer van Bosse hield eene uitvoerige rede om de redenen te ontwikkelen, die hem hadden geleid tot het voorstellen van zijn amendement. Hij was een warm voorstander van de verbetering der waterwegen, maar het middel om er toe te geraken, was slecht gekozen. Hij betoogde uit de gewisselde stukken en rapporten dat reeds in 1858 op de doorgraving van Holland op rijks kosten was aangedrongen. De zaak was dus volstrekt niet nieuw. Ook de amsterdamsche handel had vroeger die meening voorgestaan. Intusschen moest men niet alles te gelijk doen. Amsterdam zou in den noord-hollandschen spoorweg tijdelijk eene tegemoetkoming vinden. Als de maatschappij niet tot stand kwam, zou Amsterdam zijn waterweg niet krijgen en dan was de staat er aan vast. Spreker betoogde voorts in het breede, dat de raming der kosten en de kansen voor aandeelhebbers om rente van hun geld te trekken zeer onzeker waren.

Men had hem toegevoegd dat het tot stand komen der maatschappij eene zaak van den koncessionaris is en de laatste daarmede moest tobben. Als vertegenwoordiger is spreker verpligt te zorgen voor het krediet van den staat. Verder ontwikkelde hij de gronden waarom hij de onderneming voor kapitalisten niet aannemelijk acht. Hij wijst ook op de onnoemelijke kosten van het jaarlijksch onderhoud der werken, en gaat na wat de ingedijkte gronden moeten opbrengen om aan de aandeelhouders 4½ per cent rente uit te keeren en om tevens in het jaarlijksch onderhoud te voorzien. Spreker voorziet in de toekomst de mogelijkheid dat eene groote schuld zal ontstaan en dat bij de aflossing daarvan zich groote zwarigheden zullen voordoen.

Hij wijst verder op de onduidelijkheid der redaktie van de koncessie welke tot processen zal moeten aanleiding geven. Hij komt alsnu tot zijn amendement. Op eene andere wijze zou hij zijn doel hebben kunnen bereiken door aan art. 1 der wet eene clausule toe te voegen, doch het gevolg daarvan zou een tijdverlies van zes maanden zijn geweest. Spreker wil geen tijdverlies maar wil opregt dat het werk tot stand kome. Indien in zijn amendement eene politieke strekking wordt gezien, zal hij het dadelijk intrekken.

De heer Blussé schetst het onzijdig standpunt waarop hij is geplaatst. Hij herinnert dat toen er sprake was van eene zeehaven te Scheveningen, velen de schouders ophaalden, zoo zal het te Amsterdam thans ook wel zijn. Spreker verheugt zich dat het hier geene politieke kwestie betreft. Deze zal moeten worden beoordeeld uit een technisch, zeevaartkundig en handels oogpunt; de politieke kwestie kwam hier niet in aanmerking. Ons land kon niet denken aan trans-atlantische stoomvaart; de kosten waren te groot. De handel moet echter een groot brandpunt hebben. Rotterdam kon dit misschien worden maar Amsterdam is het thans. Hij verdedigde die stad tegen de meening dat zij zich geheel aan den effektenhandel overgaf. Er was veel geld tegen lage rente te bekomen, eene assurantie-beurs en entrepôts; als een schip er eens was, bevond het zich in Abrahams schoot. Maar om er te komen, moest men een korten weg naar zee hebben. De groote bezwaren van het noord-hollandsche kanaal lagen in gevaar voor aanvaring en de vele krommingen. Spreker was van meening, dat het doel het best te bereiken zou zijn, dat men zich voorstelde door eene verbetering van het groote noord-hollandsche kanaal en verklaarde zich daarom tegen de doorgraving, het zij bij wijze van koncessie, het zij van staatswege.

De beraadslaging is vervolgens verdaagd.

In deze zitting is door de kommissie, in wier handen waren gesteld de stukken betrekkelijk het onderzoek naar de suiker-kultuur op Java, een voorstel omtrent het drukken gedaan, waarover nader zal worden beslist.

Gemeenteraad van Middelburg.

Zitting van 10 december.

Voorzitter de heer Bijleveld van Serooskerke.

Afwezig de heeren Caland en van Deinse. Later komen de heeren Rekker, Lambrechtsen van Ritthem, Damme en van Diggelen.

Na goedkeuring der notulen van de vorige vergadering worden de volgende mededeelingen des voorzitters voor kennisgeving aangenomen:

1. Berigt van verhindering der bovengenoemde afwezige leden;

2. Berigt van gedeputeerde staten dat zij goedkeuren: het raadsbesluit van 12 november jl. tot verhooging der jaarwedde van den 2en hulponderwijzer op de school A, voor gewoon en meer uitgebreid lager onderwijs voor jongens, met f 100; het suppletoir kohier van den hoofdelijken omslag, en het besluit tot uitgifte van gemeentegrond in erfpacht.

De voorzitter legt achtereenvolgens de hieronder genoemde ingekomen stukken over:

a. Een nader adres van den heer D. Dronkers, gedagteekend 27 november, zijnde de zelfde dag waarop afwijzend is beschikt op zijn verzoek om koncessie tot vervanging der herbestrating van den Vlissingschen weg door eene klinkerbestrating enz. Bij dit schrijven geeft adressant te kennen dat hij vernomen heeft dat er bij de betrokken gemeentebesturen bezwaar schijnt te bestaan tegen de door hem in de voorwaarden der koncessie opgenomen bepaling eener uitkeering van 20 per cent der waarde van den weg bij de expiratie der 55jarige koncessie, en dat hij van die bepaling afstand doet.

Volgens den voorzitter bestaan er geene termen om op de afwijzende beslissing van den raad op het verzoek om koncessie, ook bij weglating van bovengenoemde bepaling, terug te komen; hij stelt daarom voor bij het besluit van den 27 november te volharden.

De heer van Uije wijst er op dat de gemeenteraad van Vlissingen het adres van den heer Dronkers in handen eener kommissie van onderzoek gesteld heeft (zie het bijvoegsel van het nommer dezer courant van 4 dezer). Daaruit meent hij te moeten afleiden dat de raad van Vlissingen op het adres nog nader letten wil, en hij stelt daarom voor het rapport dier kommissie af te wachten en de zaak dezerzijds zoo lang aan te houden.

Dit voorstel wordt, na ondersteuning van de heeren Fokker en Sifflé, aangenomen.

b. Eene missive van het burgerlijk armbestuur, ter begeleiding van een staat van voordragt voor het maximum van den in 1863 te verleenen onderstand, zijnde gelijk aan dat van het loopende jaar. — Deze staat wordt even als het daartoe opgemaakt koncept-besluit goedgekeurd.

c. Een brief van kuratoren over het stedelijk gymnasium aan burgemeester en wethouders, waarbij zij voordragen het laatste kwartaal der jaarwedde van den konrektor ad f 250 toe te kennen aan den rektor dr. H. Polman Krüseman, als vergoeding voor de vier maanden waarin hij na het vertrek van dr. A. Romeyn de werkzaamheden dier betrekking op zich heeft genomen, daar de nieuw benoemde konrektor dr. C. M. Kan eerst den 1 dezer zijne betrekking kon aanvaarden.

Nadat de heer Lantsheer deze voordragt nader heeft toegelicht, verklaart hij openlijk dat men den rektor van het gymnasium niet te veel op prijs kan stellen, hetgeen even volmondig door den heer Verbrugge wordt beaamd. — Met algemeene stemmen is dan ook overeenkomstig de gedane voordragt besloten.

d. Een verzoek om eervol ontslag van den hulponderwijzer A. F. Hanssens op de school E van den hoofdonderwijzer W. G. van Swers, onder kennisgeving dat hij is benoemd tot 1en hulponderwijzer te Puttershoek. — Daar de plaatselijke schoolkommissie, op het gevraagd advies, heeft berigt geen bezwaar te hebben tegen de inwilliging van het verzoek, is besloten het eervol ontslag toe te staan.

e. Eene voordragt van burgemeester en wethouders tot vervulling der door genoemd ontslag ontstane vakature, opgemaakt in overleg met den distrikts-schoolopziener en den heer W. G. van Swers. Daarop zijn geplaatst de hulponderwijzers J. P. van Kamer, K. Heeroldt, beide alhier, en J. P. Ilmer, te Arnemuiden. — De benoeming is, volgens de door den raad hieromtrent aangenomen gewoonte, aangehouden.

De heer Lambrechtsen van Ritthem komt ter vergadering.

f. Brieven van het burgerlijk armbestuur ter begeleiding van voordragten voor de vervulling der met 1 januarij 1863 door periodieke aftreding te ontstane vakatures. Op de dubbeltallen komen voor:

voor de vakature van gemeente-geneesheer, in de plaats van dr. Y. Keyzer, de drs. Y. Keyzer en C. J. Snijders, te Nieuwe-Tonge;

voor de vakature van gemeente-heelmeester, in de plaats van den heer J. E. Risseeuw, de heeren J. E. Risseeuw en A. Hendrix;

voor de vakature van leden van het burgerlijk armbestuur, in de plaats van den heer J. A. Sistermans, de heeren J. A. Sistermans en P. A. D. Ronca; en in de plaats van jhr. mr. A. W. Snouck Hurgronje, jhr. mr. A. W. Snouck Hurgronje en jhr. mr. J. W. M. Schorer.

Als kommissaris over de wisselbank is aan de beurt van aftreding de heer J. van der Leijé.

De benoemingen zullen in de volgende zitting plaats hebben.

g. Een brief van mr. G. N. de Stoppelaar, gemeente-sekretaris alhier. Daarin wijst hij op de thans schijnbaar verminderde belangstelling voor de verzameling op de archeologische zaal, welke zich vroeger door het afstaan van vele voorwerpen op Middelburg betrekking hebbende door belangstellenden krachtig had geopenbaard. In den afgeloopen zomer werd die zaal echter druk bezocht en om een voorbeeld te geven tot verlevendiging der vroegere ingenomenheid biedt de heer de Stoppelaar der gemeente eenige platen betrekkelijk Middelburg en zijne regeerders aan, waarin de verzameling zeer arm moet genoemd worden. Het zijn o. a. de portretten van de burgemeesters Jacob Scholte, Johannes de Knuijt, Alexander de Munck, mr. Wilhelm van Citters en Samuel Radermaeker; voorts van den vlootvoogd Michiel Adriaansz. de Ruijter, en van Zeelands rekenmeester Cornelis Franciscus Eversdijk.

De vergadering brengt bij akklamatie haren dank aan den gever van het geschenk.

h. Eene dankbetuiging van A. J. Eekelaert, voor de hem verleende tegemoetkoming in zijne verminderde inkomsten ten gevolge der gewijzigde heffing van den hoofdelijken omslag. (Zie het besluit daartoe in het nommer dezer courant van 25 oktober.)

Deze missive is voor kennisgeving aangenomen, gelijk mede geschiedt met de mededeeling des voorzitters, dat de verkoop van boomen heeft opgebragt eene som van f 1171,50; en dat bij de jl. maandag plaats gehad hebbende herstemming tot leden der kamer van koophandel en fabrieken zijn gekozen de heeren mr. W. C. Borsius en P. de Bruijne.

Is ingekomen en in handen der financiële kommissie gesteld geworden een verzoek van J. M. Koppenholle, wed. W. R. Groenendijk, wier man in de maand augustus van het jaar 1837, toen hij op den toren bij onweder de wacht hield, door den bliksem getroffen en gedood werd. Destijds wendde de weduwe zich met verzoek om eene gratifikatie tot Z. M. den koning, die haar ten jare 1838 voor eenmaal eene som van f 50 toekende. Hiermede begon zij eene kleine winkelnering, die voldoende in haar onderhoud voorzag; doch thans verkeert zij, ten gevolge van haren gevorderden leeftijd en ziekelijken toestand in armoede. Op dezen grond wendt zij zich thans tot het gemeentebestuur tot het bekomen eener jaarlijksche toelage

De voorzitter deelt hierbij mede dat reeds bij besluit van den raad van den 25 april 1856 aan bedoelde weduwe op dergelijk verzoek is te kennen gegeven dat er geene termen tot inwilliging daarvan bestonden, en dat ook thans het advies der financiële kommissie tot eene afwijzende beschikking luidt.

Deze kommissie adviseert mede tot afwijzing van het in de zitting van 27 november jl. in hare handen gestelde adres der wed. J. C. de Groot tot het erlangen eener jaarlijksche toelage, omdat aan haar bij besluit van 4 oktober 1854 in eens f 50 is toegekend.

Het advies der kommissie ten opzigte van beide verzoeken is met algemeene stemmen aangenomen.

De voorzitter herinnert dat, volgens de gemeentebegrooting van het loopende jaar, ter aflossing zijn overgebleven 6 aandeelen van f 500 der negotiatie van f 18000 ten behoeve der gemeente, zijnde de nommers 2, 9, 12, 18, 25 en 35. — Tot deze aflossing is besloten, waarna de zitting voor eenigen tijd wordt gesloten.

Bij de heropening blijken inmiddels ter vergadering te zijn gekomen de heeren Rekker en van Diggelen.

Op grond der cirkulaire van gedeputeerde staten van den 28 oktober jl., voorgelezen in de zitting van den 12 november (zie het nommer dezer courant van 18 november), legt de voorzitter over eene door burgemeester en wethouders opgemaakte verordening op de verhuizingen in deze gemeente.

De heer de Jonge zegt met genoegen daarbij het voorstel van burgemeester en wethouders te hebben opgemerkt om het kollegie van wijk- en buurtmeesters op te heffen, omdat bij het voortdurend bestaan daarvan de ingezetenen volgens de nieuwe wet aan een dubbelen last onderworpen zouden wezen, daar zij alsdan verpligt zouden zijn èn aan het gemeentebestuur, èn aan de wijkmeesters van hunne verhuizing kennis te geven.

Is besloten de verordening ter inzage voor de leden te leggen en in de volgende zitting te behandelen.

„Na beraadslaging bij resumtie omtrent de missive van kommissarissen over den Vlissingschen rijweg, in de vorige zitting ingekomen, — waarbij zij kennis geven een verzoek van den gemeenteraad van Vlissingen te hebben ontvangen tot de inzending eener jaarlijksche begrooting van de inkomsten en uitgaven voor dien weg en waaromtrent zij het gevoelen van den raad dezerzijds verlangen te kennen — is met algemeene stemmen besloten de kommissie van wege dezen gemeenteraad daartoe insgelijks uit te noodigen.

Dit besluit is alleen genomen omdat de gemeenteraad van Vlissingen daartoe reeds besloten had en het alzoo wenschelijk was daarmede eenstemmig te zijn. Verschillende leden bejammerden echter het besluit van het gemeentebestuur van Vlissingen, omdat juist de kommissie van beheer over den weg was benoemd ter voorkoming van moeijelijkheden omtrent dien weg, die nu meer dan vroeger te duchten zijn. De *voorzitter wijst hierbij op het verslag in deze courant van den* gemeenteraad van Vlissingen, waarin reeds de voorgenomen rooijing van de helft der boomen op dien weg ter bevordering van den beteren groei der overige bestreden is. (Zie hieromtent het tweede bijvoegsel van ons nommer van den 18 oktober jl.)

„Aan de orde wordt gesteld de beraadslaging bij resumtie over het rapport uitgebragt in de zitting van 27 augustus, ten opzigte van het verzoek van burgemeester en wethonders van Arnemuiden tot begrinding van een gedeelte van den Zaagmolendijk voor rekening van de gemeente Middelburg. De kommissie ad hoc stelde, blijkens het verslag der raadszitting in het nommer dezer courant van 30 augustus, om de daarbij aangegeven gronden, voor:

1. Aan burgemeester en wethouders van Arnemuiden te kennen te geven dat de raad genegen is aan hun verzoek te voldoen in zoo verre de te verwachten uitkomsten de te doene uitgaven zullen billijken, en dat het dagelijksch bestuur van Middelburg met dat van Arnemuiden op dien grondslag in overleg wil treden *a.* over het plan van uitvoering; *b.* over het bedrag door elke gemeente in de kosten daarvan, na *gedane begrooting, te dragen*; *c.* over het al of niet wenschelijke eener heffing van tolgeld; *d.* over het treffen van overeenkomst met de eigenaren van den Zaagmolendijk, zoo voor wat betreft hunne toestemming, zonder eenig voorbehoud, tot het veranderen van den kleiweg in een grindweg, als voor wat het gewoon onderhoud van laatstgemelden weg aangaat.

2. Het resultaat dier onderhandelingen aan den raad mede te deelen, en een bepaald voorstel dien aangaande te doen.

Dit advies der kommissie is gegrond op het wenschelijke dat tot de bedoelde wegverbetering worde medegewerkt in zoo verre de approximatieve voordeelen daarvan gelijk staan met de te doene uitgaven en een renteloos voorschot daartoe zou kunnen verkregen worden.

Met algemeene stemmen is het voorstel der kommissie aangenomen, gesplitst in de twee hoofddeelen zoo als hier boven zijn aangegeven.

De in de zitting van 12 november overgelegde deklaratiën van de heeren Doesburgh en P. M. de Ligny voor hunne als experts verrigte werkzaamheden bij de kwestie der gasverlichting, welke voor de leden ter visie hebben gelegen, zijn zonder nadere beraadslaging goedgekeurd. Het bedrag zal uit de onvoorziene uitgaven der begrooting voor het loopende jaar worden voldaan.

Alsnu wordt in behandeling genomen het in de zitting van 20 november des vorigen jaars ingekomen verzoek van den heer M. Kruijsse om vrijstelling van de door hem verkocht *wordende fotogene of gasolie, en restitutie van de reeds betaalde belasting*, waartoe hij was verpligt geworden. De gronden voor dit verzoek, welke wij destijds in het breede mededeelden, waren voornamelijk dat door deskundigen bewezen was dat dit bedoelde vocht geen de minste oliedeelen in zich bevat, terwijl de terpentijn- en vitriool-oliën wel oliedeelen bevatten en echter, even als nog onderscheidene vernissen, vrij van belasting zijn.

De kommissie van financiën, in wier handen dit stuk gesteld werd, bragt eerst in de zitting van 24 september jl. daaromtrent rapport uit en adviseerde tot inwilliging van het verzoek om vrijstelling van belasting, daar zij meende dat fotogene, hoewel eenige vetachtige deelen in zich bevattende, met kamfine gelijk moest gesteld worden. Zij verklaarde zich echter tegen de gevraagde restitutie, omdat deze aan de verbruikers toch niet wel mogelijk zou zijn.

Daar inmiddels een verzoek van de heeren Spoors & Sprenger en van Uije & Cie. was ingekomen tot het geheel vrijstellen van belasting voor de olie, met het oog op den te verleenen vrijdom voor fotogene, petrolene en andere vreemde fabriekaten, of wel eene belasting welke ook daarop gelijkelijk drukt, op grond dat anders eene onbillijke konkurrentie zou ontstaan, zoo bragt de financiële kommissie in de zitting van 22 oktober jl. een nader rapport uit (zie het nommer dezer courant van 25 oktober). Zij stelde daarbij voor art. 14 van het besluit tot heffing van plaatselijke belastingen op *voorwerpen van verbruik* zoodanig te wijzigen, dat eene belasting van 2½ cent per ned. kan zou geheven worden op de lamp- en lijnolie en alle andere oliën behalve de zoete olie, alsmede op alle andere (vloeibare) lichtstoffen, met uitzondering van steenkolengas. De hiermede in verband staande artikelen van de verordening op de invordering der belasting zouden met dit artikel in overeenstemming moeten worden gebragt.

Bij de hierop gevolgde langdurige beraadslaging zegt de voorzitter dat blijkens het door de regering aangenomen beginsel gas als olie moet worden aangemerkt.

De heer Damme merkt aan dat de gasolie niets dan den naam met olie gemeen heeft, zoo dat zij volgens de oude verordening niet aan belasting onderhevig is. Op het gezegde van den heer de Jonge dat dit niet het gevoelen van den minister is, antwoordt hij dat men bij eene wet ziek en gezond kan verklaard worden. Tot staving hiervan zou hij slechts weinig behoeven te zeggen ten opzigte van zekere ziekte, waarmede een ekipage van een schip volgens een besluit besmet en volgens het zelfde besluit weder gezond verklaard wordt. Hoe dit echter zij, volgens hem behoort de gasolie tot de terpen*tijnsoorten en is alzoo vrij van belasting.*

Daar de voorzitter op eene vraag van den heer Lambrechtsen van Ritthem geantwoord heeft, dat de gas-olie volgens het gevoelen der kommissie van financiën geen olie is, zegt de heer van Diggelen dat de adressant dan bedrog heeft gepleegd, want als het geen olie is dan heeft hij die toch zoo genoemd. Tegen deze aanklagt voert de voorzitter aan dat dit slechts een kwestie van benaming is.

De heer Lantsheer stelt voor, ten einde deze zaak eindelijk af te doen, om het rapport der kommissie in omvraag te brengen, waartoe wordt besloten.

Alsnu wordt in omvraag gebragt het advies der kommissie:

1. De gas-olie vrij te stellen, daar zij volgens ingesteld chemisch onderzoek niet valt in de termen der verordening. — Aangenomen met 12 tegen 3 stemmen (van de heeren Fokker, de Jonge en den voorzitter).

2. Het verzoek om restitutie niet in te willigen, op grond dat de teruggave aan hen die gas-olie verbruikt hebben toch niet wel mogelijk zou zijn.

Tegen deze zienswijze der kommissie verklaren zich verschillende leden. De heer Lantsheer o. a. merkt op dat, als besloten is dat gas-olie niet belastbaar is, en het blijkt dat adressant de door hem op te geven hoeveelheid olie werkelijk gehad en daarvoor belasting betaald heeft, hem die belasting dan ook moet worden teruggegeven. — Op de bewering van den heer Sifflé dat restitutie is vergoeding van geleden schade, *doch dat adressant door het betalen der belasting geen schade* heeft geleden, omdat hij dienovereenkomstig den prijs der olie heeft geregeld en afgelezerd, merkt de heer de Jonge aan dat de betaalde belasting aan de gemeente niet toekomt en dat het den raad niet aangaat hoe de adressant met het teruggontvangen geld verkiest te handelen.

Bij hoofdelijke omvraag is dit tweede punt van het voorstel der kommissie verworpen met 8 tegen 7 stemmen (van de heeren van Uije, Siffié, van de Graft, van Visvliet, Verbrugge, Fokker en den voorzitter). De restitutie zal alzoo worden verleend.

3. De voordragt der kommissie om alle vloeibare lichtstoffen te belasten, en de verordening alzoo te wijzigen.

Hiertoe is met algemeene stemmen besloten, zoo dat door dit besluit aan het verzoek der heeren Spoors & Sprenger en van Uije & Cie. is voldaan. Burgemeester en wethouders zullen zoo spoedig mogelijk voor de wijziging der verordening zorg dragen, ten einde zij, zoo mogelijk, met 1 januarij a. s. in werking kunne treden.

Alsnu wordt overgegaan tot de benoeming van een gemeente-opzigter bij de fabriekage, waarbij de heeren Lambrechtsen van Ritthem en A. W. Snouck Hurgronje met den voorzitter en sekretaris het stembureau uitmaken.

Op de voordragt kwamen in alfabetische orde voor, gelijk wij reeds vroeger mededeelden, W. de Geer, te Leiderdorp, H. J. J. Jansen, te Amsterdam, en C. L. van Sorge, alhier.

Laatstgenoemde is benoemd met 11 stemmen, terwijl op den eersten 2 en op P. A. Sonius, alhier, mede 2 stemmen werden uitgebragt.

De heer Verbrugge brengt, mede namens de heeren Lambrechtsen van Ritthem en van Visvliet, rapport uit omtrent het in de zitting van 9 april jl. in hunne handen gestelde schrijven van den heer B. A. Fokker. Dit schrijven heeft betrekking op een reeds vroeger ingezonden adres waarbij het eigendomsregt beweerd wordt der boomen langs de lijnbaan, alsmede van een gedeelte van den voor die baan gebruikten grond. De heer Fokker verzoekt de daar staande boomen te rooijen en voorts de langs de lijnbaan geplante jonge boomen tegen vergoeding der kosten te mogen overnemen.

De kommissie deelt in haar rapport een afschrift mede van eene akte van 27 julij 1794, waarbij aan Marinus Tak zekere nader omschreven grond door burgemeester en raden in gebruik werd afgestaan tot het bouwen van een pakhuis en loge, alsmede een ander stuk gronds op het stadsbolwerk bij den Seismolen, onder verpligting dat hij de stads boomen daar ter plaatse niet schenden en de plaats zelve goed en rein onderhouden zou. Deze grond is de zelfde waarvan hier de eigen*dom beweerd wordt.* Niettegenstaande alle onderzoek zijn er geen titels gevonden waaruit die eigendom van den grond der oude lijnbaan blijkt, evenmin als van eenig ander gedeelte grond. De kommissie meent dat die titels ook wel niet zullen bestaan. Zij wijst er tevens op dat ook hieromtrent verschil bestaat met de overgelegde teekening. In 1794 kon niet in gebruik gegeven worden, wat reeds voor dien tijd de eigendom van Marinus Tak zou geweest zijn. Zij meent het er voor te mogen houden dat nooit de eigendom van bedoelden grond is overgedragen, die dan ook steeds bij het kadaster als eigendom der stad bekend staat. Op deze en verder tot staving van haar gevoelen aangevoerde gronden, stelt de kommissie voor, het regt der gemeente te handhaven en te besluiten dat de grond der lijnbaan van den heer Fokker, met inbegrip van de daarop staande loge en pakhuizen bij het seis- en langevijle bastion, zal worden opgemeten en dat de daar staande boomen zullen worden gerooid.

Is besloten dit rapport ter inzage der leden neder te leggen en de behandeling aan te houden. Daarna wordt de vergadering gesloten.

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.